MUGARIK GABE

2023ko TXOSTENA

mugarik gabe

mugarik gabe

Garapenerako Lankidetza GKEa den Mugarik Gabetik herrien arteko globala eta interdependientea den garapenean sinisten dugu. Gure lana, emakume, gizon eta herrialde desberdinen artekoa zein datozen belaunaldientzat iraunkorra izango den giza garapen integrala lortu nahian, tokia-tokiko hasten dugu mugetik haratago zabalduz.

ARABA
"Itziar" Elkarteen Etxea - Zalburu Plaza z/g
01003 Vitoria-Gasteiz
945 277 385 – araba@mugarikgabe.org

BIZKAIA
Vicente Garamendi auzunea 5, behea
48006 Bilbao
94 415 43 07 – bilbao@mugarikgabe.org

GIPUZKOA
Katalina Elizegi 46, behea, 4.atea
20009 Donostia
943 445 977– gipuzkoa@mugarikgabe.org

www.mugarikgabe.org
Mugarik Gabe
@mugarikgabe
@mugarikgabeongd
@MugarikGabeONGD

Aitortu-EzKomertziala-LanEratorririkGabe 4.0 Internazionala (CC BY-NC-ND 4.0) Dokumentu hau Creative Commons lizentziapean dago. Edukia libreki zabaltzea, kopiatzea eta birbanatzea baimentzen da edozein bitarteko edo formatutan, beti ere, egiletasuna aitortzen bada. Ezin da erabili xede komertzialarekin, nahastu edo eraldatu egiten bada edo materiala oinarri hartuta sortu egiten bada, ezin da eraldatutako materialik hedatu, ezin da lizentziak baimentzen duena legalki burutzea mugatzen duen neurri teknologikorik edo legezko akaberarik erabili.

Lizentzia osatua: http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.es_

MUGARIK GABE

2023ko TXOSTENA

mugarik gabe

LANKIDETZA LEGE BERRIA EUSKADIN, ANALISIA

Bi urtetik gorako prozesuaren ondoren, legealdiko azken osoko bilkuran (2024ko otsailaren 15ean) Nazioarteko Lankidetzarako eta Elkartasunerako Lege berria onartu zen. Hala, ordeztu egin zen 2007tik ordura arte indarrean egondako legea. Mugarik Gaben gogor lan egin dugu beharrezko eztabaida pizteko eta euskal erakundeek aurkeztutako lehenengo aurreproiektua hobetzeko aurrera egiteko, asko baitzuen hobetzeko. Denbora horretan guztian, ekarpenak egin ditugu GKE-en Koordinakundearekin batera eta Elkartasuna Eraldatuz sarearen esparruan.

Aurkeztutako lehenengo zirriborro hura nabarmen hobetu dela onartu behar dugu; gehiegi ez luzatzeko, ordea, hemen ez dugu sakon aztertuko. Hala ere, badakigu erakundeek ez dutela zenbait elementuri buruz eztabaidatu nahi izan, eta horrek kezka piztu du euskal lankidetzaren etorkizunari dagokionez. Hona hemen horietako batzuk:

- Kezkatu egiten gaitu lege berriaren bidez ateak zabaltzeak irabazi-asmorik gabekoak ez diren eragileei; batez ere, enpresei, enpresen menpe dauden fundazioei. Hainbat aldiz eta hainbat espazio eta modutan argudiatu dugu hori. Lankidetzak bereizgarri izan behar ditu elkartasuna, independentzia, hurbiltasun komunitarioa, epe luzerako konpromisoa, eskubideen nagusitasuna, sistema ekonomiko bidegabea eraldatzeko izaera. Hori dela eta, ezin da inoiz baldintzatu onura ekonomiko, komertzial edo kanpo-politikari lotutakoen eraginez.

- Kezkatu egiten gaitu zuzeneko lankidetza, erakundeek egiten dutena, ehunekotan ez mugatzeak (2007ko legean muga hori aurrekontuaren % 10ean ezarri zen). Ez dugu ukatzen haren balioa eta eskaintzen dituen aukerak, baina, gure ustez, soilik erakundeen irizpideen menpe utziz gero, euskal gizarteak rol protagonista galdu dezake. Izan ere, neurri handi batean, euskal gizarteak definitu ditu lankidetza eta elkartasuna bera gaur egun ezagutzen eta aintzatesten diren ikuspegi, printzipio eta helburuekin.

- Kezkatu egiten gaitu lege horren bidez benetako konpromisorik ez ezartzeak lehenbailehen Errenta Nazional Gordinaren % 0,7ra iristeko bidean. Aurreko legeak konpromiso hori ezarri zuen, baina 2024an, oraindik ere, sistematikoki bete gabe jarraitzen du.

- Kezkatu egiten gaitu Gizartea Eraldatzeko Hezkuntzak (GEH) protagonismoa galtzeak. Izan ere, horrek kalte egingo lioke gure gizarteak arazo horien aurrean —eta horien arrazoi, kausa eta arduradunen aurrean— behar duen kontzientziari. Horregatik, GEH indartzea proposatzen dugu, inguratzen gaituzten munduko herri eta pertsonekin kontzienteagoa eta solidarioagoa den euskal gizartea lortzeko lanaren oinarri gisa.

Orain, Lege berria onartuta, gizarte gisa espero eta nahi dugu euskal lankidetzaren eta elkartasunaren konpromisoa berritzeko aukera honek ihes egin ez diezagula.

HEZKUNTZA, BIZIMODU JASANGARRIAK ETA HERRI INDIGENAK

PRESTAKUNTZA, TAILERRAK ETA TOPAKETAK IKASLEEKIN

Gure ustez, funtsezkoa da gazteekin lantzea Lurra eta Lurraldea defendatzeagatik Latinoamerikan izandako giza eskubideen urraketak eta antzeko gaiak, eta beraiekin hausnartzea hemendik egin dezakegunari buruz, klimaren eta zibilizazioaren krisiaren testuinguruan. Ildo horretan, 2023an espazio asko izan ditugu ikastetxeetako ikasleekin elkartzeko eta partekatzeko.

Martxoan, gurekin izan genituen Guatemalako *Prensa Comunitaria* hedabideko Paolina Albani kazetaria eta Hondurasko Dalila Argueta defendatzailea, Iniciativa Mesoamericana de Mujeres Defensoras de DDHH ekimeneko eta Arratiako bailarako Basoa proiektuko kidea. Haiekin batera, gatazka ekosozialeko kasuen salaketa eta komunikazioak eskubideen defentsan duen garrantzia landu genituen, eta hainbat ikastetxetako ikasleekin elkartu ginen, hala nola Hernaniko Institutua, EHUko Hezkuntza Fakultatea, Getxoko Fadura LHII, eta Mondragon Unibertsitateko Humanitateen Fakultatea.

Martxoan baita ere, eta unibertsitateko ikasleekin Komunikazioa, Kontrapublizitatea eta Bizimodu Jasangarrien gaia lantzeko, bi tailer antolatu genituen Isidro Jiménezekin (Unibertsitate Konplutentseko irakaslea eta Komunikazio Kontrakulturalean aditua), Deustu eta Mondragon Unibertsitateetako komunikazio ikasleei zuzenduak. Saio horietan, taldeka, iragarki kontrapublizitario bat sortu behar zuten, enpresa handien kontsumismoa edo gehiegikeriak salatzeko. Epaimahai batek bideorik onenak ebatzi zituen, eta halaber, sariak banatu ziren sare sozialetan gehien ikusitako bideoentzat.

Urrian, Guatemalako Melvin Picón ASECSA antolakundeko prestakuntza politikoko arduradunaren bisita izan genuen. Antolakunde horretan Alta Verapaz Departamentuko hainbat kasu laguntzen dituzte, megaproiektuen aurrean lurra eta lurraldea defendatzeko; zoritxarrez, kasu horietan giza eskubideen eta naturaren eskubideen urraketa ugari gertatzen dira, eta ezagutzera eman genizkien EHUko Hezkuntza Fakultateko eta Mondragon Unibertsitateko Humanitateen Fakultateko ikasleei. Saioetan, halaber, eskubideak defendatzeko proposamenak eta alternatibak landu genituen, dinamika parte-hartzaileen bidez eta ikuspegi lokal-global batetik abiatuta.

Bizitza Jokoan kanpainaren barruan egindako prestakuntza-prozesuez gain, Deustuko Unibertsitateak eta Mondragon Unibertsitateak eskatutako prestakuntza-saioak ere eskaini genituen. Deustuko Unibertsitatearen kasuan, Donostian, krisi klimatikoaren eta giza eskubideen urraketen arteko harreman estuan oinarritutako prestakuntza eskaini zen. Oñatin, Mondragon Unibertsitateko Enpresen Administrazioko graduan eskainitako prestakuntzan, Desazkundeaz aritu ginen ikuspegi feministatik, eta alternatibak landu genituen elikaduraren, energiaren, zaintzen eta ekonomia sozialaren esparruetatik.

ERAGIN SOZIAL ETA POLITIKOA ETA KOMUNIKAZIOA

Paolina Albani Euskal Herrian egon zen martxoko azken asteetan, eta Melvin Picón 2023ko urrian. Biek ala biek, ikastetxeetako prestakuntza-saioetan parte hartzeaz gain, hainbat bilera egin zituzten euskal erakundeekin: Lankidetzarako Euskal Agentzia, Gasteizko Udala, Arabako Foru Aldundia, Bizkaiko Foru Aldundia eta Bilboko, Getxoko, Zumarragako eta Beasaingo Udalak. Bilera horietan, informazio eguneratua partekatu zuten beren lurraldeetan bizi duten egoerari buruz, baita nazioarteko lankidetzaren zereginari buruz eta erakunde bakoitzak laguntzen dituen prozesuen inguruan ere.

Era berean, kolektibo sozialen plataformekin bildu ziren, hala nola GKE-en Koordinakundearen Erdialdeko Amerikako lantaldearekin, Hegoak elkartearekin eta Elkartasuna Eraldatuz plataformarekin. Gainera, Bizitza Jokoan ekimenaren komunikazio kanpainaren esparruan, elkarrizketa ugari egin zituzten hainbat hedabidetan (*Argia, Radio Euskadi, 97FM, Herri Irratia, Pikara Magazine, Radio Vinilo*…). Elkarrizketa horien bidez, herritarrei ezagutzera eman zuten *Prensa Comunitaria*k eta ASECSAk —Mugarik Gabe-ko bazkideak biak — ingurumenaren eta eskubide kolektiboen alde egiten duten lana.

Horrez gain, salaketa publikoko prozesu bat lagundu genuen, hain zuzen ere Paolina Albaniri egindako elkarrizketa argitaratzeagatik *Argia* hedabideak jasotako mehatxuak salatzeko. Elkarrizketa horretan, Albanik salatu egin zituen Solway Investment Group meatze-multinazionalak egindako ingurumen-jarduketak. Enpresa horrek elkarrizketa ezabatzeko eskatu zion *Argia*ri, baita 15.000 euro ordaintzeko ere, eta ohartarazi zuen hori bete ezean auzitara eramango zutela aldizkaria. Egoera ikusita, mehatxuaren aurrean amore ez ematea eta salaketa publikoa egitea erabaki zuen *Argia*k. Mugarik Gabek prentsaurrekoan parte hartu zuen, eta komunikatu bat argitaratu zuen *Argia*ri elkartasuna adierazteko, hainbat antolakunderen atxikimenduekin: GKEak, sindikatuak, mugimendu sozialak, hedabideak, etab.

2023an, halaber, *Alternatibak Plazara* dokumentala zabaltzen jarraitu dugu. Bertan, hainbat bizimodu- eta kontsumo-aukera jasotzen dira, Elikadura Burujabetzatik, Trantsizio Energetikotik, Ekonomia Sozial eta Solidariotik eta beste Zaintza eredu batetik gertu daudenak. Deban proiektatu zen maiatzean, Debako Talde Feministaren laguntzarekin, eta bertaratze eta parte-hartze handia izan zuen jarduerak.

BIZITZA JOKOAN ERAKUSKETA

Paraguai, Guatemala, Kolonbia eta Honduraseko kasuak bildu dira erakusketa honetan, non ikus daitekeen nola defendatzen duten herriek eta defendatzaileek Lurra, Lurraldea eta Natura eskubideen etengabeko urraketen aurrean eta meatzaritzaren, soja-monolaborantzaren, ibaien pribatizazioaren eta beste megaproiektu batzuetatik.

Gipuzkoan, ikusgai egon da Deustuko Unibertsitatean, Donostiako Okendo Kultur Etxean, Ulia mendiko Interpretazio Zentroan, Hernaniko Kulturarteko Plaza Feministan, Eibarko Kontsumo

Arduratsuaren Azokan eta Irungo Liburutegian. Bizkaian, bestalde, ikusgai egon da EHUko Hezkuntza Fakultatean eta Mondragon Unibertsitateko Humanitate Fakultatean, basa-animaliak hartzeko Karpin Fauna ingurumen-zentroan, Getxoko Ingurumen Aretoan, Getxoko Fadura LHIIn eta Bilboko San Frantzisko eta La Bolsa gizarte-etxeetan. Getxoko Ingurumen Aretoan, Getxoko Fadura LHIIn, Ulia Mendian eta Deustuko Unibertsitatean, Donostian, erakusketaren inaugurazioarekin batera, Bizitza Jokoan kanpainaren aurkezpena egin zen jolas digital baten bidez. Bestalde, Dalila Argueta Hondurasko defendatzaileak hitzaldia eman zuen gune batzuetan, eta beste batzuetan Paolina Albani Guatemalako kazetaria izan genuen.

GIZARTEA ERALDATZEKO HEZKUNTZA FEMINISMOAK

INDARKERIAK: MEMORIA ETA ERREPARAZIOA

2023an, indarkeria matxisten aurkako estrategiak erreparazio-eskubidea ekarri du erdigunera. Horretarako, zabaltzen jarraitzen dugu indarkeria matxistei biziraun dietenen oroimenaren eta erreparazioaren garrantzia, hainbat ekimenen bidez: sare sozialen bidezko hedapen-kanpaina bat —batez ere gazteei zuzendua— eta hitzaldiak unibertsitateetan eta erakundeetan. Andoainen eta Agurainen, hausnartu egin genuen udalerrietan bertan erreparazio soziala eta instituzionala garatzeko moduari buruz. Horrez gain, Laudion, Memoria Eraikiz proposamen artistikoa burutu zen institutuko ikasleekin, eta biziraun duten emakumeei adituz landu zen gaia.

Era berean, dokumentazio kolektiboko prozesu bat abiatu dugu hainbat indarkeria matxistari aurre egin eta biziraun dieten emakumeekin, eta jaso egin ditugu erreparazio sozial eta instituzionalerako dituzten eskaerak. Lehen urratsa izan da hori, jasotako eskaera batzuk martxan jarriko baititugu datozen urteetan.

Bestalde, El Salvadorreko La Colectiva-ko Irma Lima eta Rosie Bonilla kideekin elkartu ginen, eta baita Apopa udalerriko emakumeen unitateko arduraduna den Carolina Zelayarekin ere. Astebetez egon ziren gurekin, eta indarkeria matxistei aurre egin dieten emakumeei eta LGTBIQ+ kolektiboari arreta emateko zerbitzuen funtzionamendua partekatu zuten Gasteizko Udaleko teknikariekin, LGTBI+fobiaren aurkako behatokiarekin, Gasteizko eta Arrasateko emakumeen etxeekin, San Inazioko modulu psikosozialarekin eta Emakunderekin. Espazio bakoitzak bere jarduteko moduak eta protokoloak partekatu zituen, proposamenak biltzeko asmoz.

Azkenik, Laura Carrasco —IM-Defensoras-eko kidea eta Giza Eskubideen Defendatzaileen Mexikoko Sare Nazionaleko kidea— hemen zela aprobetxatuta, hitzaldiak eta tailerrak antolatu ziren Araban hainbat GGKE, elkarte eta mugimendu sozialekin batera, eta sakondu egin genuen Babes Feminista Integralaren ereduari buruz. Eredu horrek abiapuntu du aitortzea defendatzaileen lanak eragindako indarkeriak lotura estua duela genero-diskriminazioarekin, eta haren eraginpean dagoela erabat. Halaber, ehun sozial sendoa sortzea du helburu, aintzat hartuko dituena defendatzaileen ekarpenak eta babes-premia espezifikoak; eskura jarriko dizkiena babeserako zerbitzu eta baliabideak; eta indartu egingo duena haien ahalduntze-prozesua. Gainera, bideo bat egin eta zabaldu genuen, zertan datzan azaltzeko https://youtu.be/uMwaKGNPdOc

ZAINTZAK

Aurrera jarraitu dugu gure antolakundeetako zaintzei buruzko proposamenean sakontzen, sinetsita baikaude apustu horri esker gure antolakundeak eta gure bizitzak jasangarriagoak izango direla.

Ikusezinean Bidaiatzen webgunean, zaintzaren atalean, material eta eduki gehiago igo ditugu. Bertan, material pedagogiko ugari daude gure antolakundeetan antolakuntza-aldaketa feministako prozesuak erraztera bideratuta. 2023an, halaber, ikus-entzunezko material gehiago igo dugu, hala nola *Zaintza botikina* bideoa eta ildo horretako truke-espazioetan parte hartu duten hainbat kideri egindako elkarrizketak, hain zuzen ere Calala, L'Esberla eta Mujeres que Crean antolakundeetako kideenak eta gure esperientzian parte hartu dutenenak.

2023an, arlo horretako esperientziak eta ikaskuntzak Medellingo (Kolonbia) Mujeres que Crean antolakundearekin trukatu ditugu. Izan ere, urteak daramatzagu haiekin elkarlanean proposamenak eratzen, giza eskubideen defendatzaileen eta gure antolakundeen zaintza helburu. Cauca Eskualdeko Kontseilu Indigenako (CRIC) kide batzuen bisita ere aprobetxatu dugu, nork bere testuingurutik zaintzari buruzkoak partekatzeko.

Sortutako proposamenak espazio instituzionaletan ere zabaldu ditugu, adibidez, Aguraingo Udaleko eta Burgosko Aldundiko teknikariekin. Baita beste toki batzuetan ere, esaterako, Sallurtegi Emakumeen Kultur Elkartearekin, zeintzuekin prestakuntza-saio batzuez osatutako prozesu bat egin genuen, beren antolakundean zaintzak txertatzera begira. Halaber, Udaleko Berdintasun arloak antolatutako zaintzei buruzko jardunaldietan parte hartu genuen, azaroaren 25eko jardueren harira.

LAN-POLITIKA FEMINISTARI BURUZKO PROZESUA

2023. urtean, REAS Euskadi, Setem Hego Haizea, XXK eta Euskadiko GGKE-en Koordinakundearekin batera, dokumentu bat sortu genuen: *Denera iritsi ezinaren aurrean, lan-politika feminista: 10 printzipio eta 20 akordio guztion bizitza erdigunean jarriko duen lan-politika zehazteko*. Dokumentu hori hausnarketa eta eraikuntza kolektiboko prozesu baten emaitza da, helburu duena antolakunde bizigarriak eraikitzen jarraitzea, ikuspegi feminista eta antikapitalista abiapuntu.

Prozesu kolektibo horren bidez, edukiz hornitu nahi izan da ikuspegi feminista duen lan-politika bat eraikitzeko ideia, eta zehaztu egin da zeintzuk diren funtsezko gakoak enplegu bizigarriagoak eratzeko bidean.

Prozesu horretan zenbait printzipio (10) eraiki ditugu, gure ustez bidea zabaltzen dutenak bizigarriagoak eta feministagoak diren lan-antolaketa eta -politikak erdiesteko. Bide-orri bat da. Gida bat, egiten duguna egiten dugula ere, printzipio horiek betetzetik hurbilago edo urrunago gauden baloratzeko. Bestetik, hainbat arlorekin lotutako akordioak (20) sortu ditugu, gure apustua zehazteko: denbora, baldintza ekonomikoak, lanen antolaketa, gaitasunak eta parte-hartzea indartzea, espazioak, identitatea eta laneko harremanen giroa. Laster gure webgunean egongo da eskuragarri. Hortaz, irakurtzera eta nola aplikatu aztertzera animatu nahi zaituztegu.

HEZKIDETZA

2023an, ikastetxeentzako eskaintzan, hezkidetza bultzatzearen aldeko apustuari eutsi diogu. Hala, San Jorge LHII ikastetxeari I. Hezkidetza Plana egiteko parte-hartze prozesuan lagundu diogu. Era berean, lagun egin diogu LHII ikastetxeari I. Berdintasun Planaren ebaluazioan, eta Repelega LHII ikastetxeko irakasleei prestakuntza eskaini diegu hezkuntza-programazioetako genero-ikuspegidun ebaluazioari buruz.

MUGARIK GABE-REN BARNE-PROZESUAK

MGREN JAZARPEN-PROTOKOLOA EBALUATZEA ETA BERRITZEA

Mugarik Gaben, 2019an, jazarpen sexual eta sexistaren aurkako eta generoagatiko edo sexu-orientazioagatiko jazarpenaren aurkako gure lehen protokoloa onartu genuen. Izan ere, uste osoa dugu apustu publikoak egiten baditugu, gure antolakundean bertan egiten duguna berrikusi behar dugula. Gainera, protokolo horiek esku hartzeko tresna izateaz gain, prebentzioan ere lagun dezaketela uste dugu.

2023an protokoloa ebaluatu dugu, onartu zenetik 4 urte igaro direlako. Neurri berriak zehaztu ditugu, hainbat elementutan sakontzeko, hala nola jazarpen-egoerak lan egiten dugun sare edo antolakundeetan edo gure jarduera propioetan, eta sexuagatiko eta/edo generoagatiko jazarpenak beste zapalkuntza-elementu batzuekin —arrazakeriarekin, esaterako— duen harremanean.

LAN-HITZARMENA BERRITZEA, IKUSPEGI FEMINISTAREKIN

2023an hausnarketa-prozesu bat egin dugu gure lan-akordioak berritzeko. Horretarako, ezinbestekoa izan da memoria honetan ere aipatzen dugun lan-politika feministari buruzko gogoeta-prozesua; akordioetan begirada feminista txertatzearekin dugun konpromisoa berresteko, baita aurrera egiteko pista eta proposamen gehiago izateko ere.

Hitzarmen honetan aurrerapausoak egin ditugu hainbat elementutan, baina honako hauek izan daitezke ikuspegi feministatik aipatu beharreko batzuk: harremanen diagrama (*vinculograma*) onartzea —zaintzarako eskubideak familia-harremanetatik harago zabaltzea—, asteko lanaldia 34 ordura murriztea, eta eskubide guztietan edozein bikote-eredu parekatzea —ezkongabetasun-baimena mantenduta—, besteak beste.

KINTSUGI EMAKUMEA

Otra mujer herida se levanta
tiene tierra en la falda (la sacude),
se coloca el zapato que ha perdido
y desoyendo el miedo o el sonido
de cada voz ajena que la alude,
camina agradecida hacia el futuro.
Sabe que lo difícil y lo oscuro
el pasado y su inmensa cicatriz,
han hecho de ella, estrella y aprendiz,
eterna especialista en ser valiente.
Es fuerte y es mujer, no se arrepiente
de la flor que eligió ni de la astilla,
protege lo que en ella anida y brilla,
ha convertido en oro cada herida.

MUJER KINTSUGI
Gabriela Vazquez

2010. urtean indarkeria matxistak salatzeko gure lan-estrategiari ekin genion. Topaketen, jardunaldien, ikerketen, elkarrizketen eta abarren bidez, espazioak partekatu ditugu hainbat indarkeriaren biktimekin, eta hala, urte horiek ikaskuntza eta erronka asko utzi dizkigute. Hasiera batean, indarkeria horiek guztiak salatzean jarri genuen arreta. Izan ere, indarkeria asko daude eta asko dira ere indarkerien egileak, horiek erreproduzitzen dituen sistema batean. Horrez gain, aurrera egin dugu hausnartuz ez dela aski indarkeria-ekintzak soilik gertatu ondoren artatzen dituen sistema bat.

Ulertu behar dugu indarkeriarik gabeko bizitza bizitzeko eskubideak talka egiten duela indarkeria horiek mantentzen eta erreproduzitzen dituzten sistemekin, eta emakume askoren bizitzetan intersekzioan dauden horiekin; sistema kapitalista, zis-heteropatriarkala, arrazista, kolonialista eta abar, eta abar.

Horiek guztiak desagerrarazteko bidean, indarkeria matxistei biziraun dieten emakumeengan jarri behar dugu begirada. Bikote-harremanen esparruko indarkeriez ari gara, baina ez horietaz bakarrik. Migrazio-igarobidean eta helmugako lekuetan gertatzen diren indarkeriak, indarkeria bikarioa, instituzionala, lurraldeak espoliatu eta defendatzaileen aurka gauzatzen dena, eta hainbat lerro hartuko lituzkeen indarkeria-moten zerrenda luzea.

Indarkeriak hainbat testuingurutan gertatzen dira, hainbat magnitude izan ditzakete eta askotarikoak dira. Era berean, indarkeriak jasaten dituzten emakumeak ere desberdinak eta askotarikoak dira, baina guztiek gogoeta asko partekatzen dituzte. Nabarmentzekoak dira bi alderdi, beti errepikatzen direnak: lehenik, indarkeria horietatik ateratzeko eta osatzeko oso garrantzitsuak direla emakumeen antolakundeekin eta antzeko esperientziak bizi izan dituzten emakumeekin elkartzea —baina ez beti—, eta funtsezkoa dela denbora partekatzea eta entzunak, informatuak, lagunduak eta epaitzen ez dituztela sentitzea. Errepikatzen den beste alderdia kontatzeko gogoa da, beste emakume batzuei laguntzekoa, bizi izan dutena errepika ez dadin eta beste ezein emakumek jasan ez dezan. Beste emakume batzuen prozesuetan laguntzea, sororitatearen adibide izateaz gain, osatzeko elementua ere bada.

Gizartea eraldatzeko hezkuntza-prozesu horren bidean, Erreparaziorako Eskubidean jarriko dugu orain arreta; izan ere, giza eskubideen urraketa handiei lotuta dago. Indarkeria matxistak ez al dira genozidioa? Icebergaren puntari bakarrik erreparatuz gero, feminizidioen kopurua etengabeko tanta-jarioa da, benetan beldurgarria.

Erreparaziorako eskubideak osagai indibidual bat du, biziraun duten emakumeek aukera izan dezaten zauriak sendatzeko eta beren bizitza berreskuratzeko, eta beren ingurunera berriro itzul daitezen merezi duten errekonozimendu eta sinesgarritasunarekin. Osagai kolektibo bat ere badu, eta gizartea haren parte izan behar da; ez errepikatzeko bermea, esaterako. Erakundeei eskatzen diegu kontuak eman behar dituztela, sistemaren akats horiek detektatzeko eta berriro gerta ez dadin neurriak hartzeko.

Ez digute balio bulegoetan diseinatutako erreparazio-prozesuek, guztientzako pilulen modukoek. Emakume bakoitzaren beharretatik abiatzen diren prozesuetan pentsatu behar dugu, indarkeriek emakume bakoitzarengan izandako inpaktuak eta premiak homogeneizatu gabe. Horregatik, entzute aktiboa funtsezkoa da biziraun duten emakumeei lagun egiteko, baita erreparazio-ekintzak diseinatzen eta abian jartzen parte hartu dezaten ere, betiere emakumeek eurek zehaztutako mugekin.

Ez dugu aipatu gabe utzi nahi erreparazioaren beste osagaietako bat: gogobetetzea, haien testigantzak zabaltzea. Izan ere, funtsezko elementua da sinesgarritasuna sustatzeko. Biktimak zalantzan jartzetik aitortzera igarotzea, eta kontakizun horiek gure memoria kolektiboan txerta daitezen sustatzea.

Amaitzeko, testu honi hasiera ematen dion irudi inspiratzailea aipatu nahi dugu: *kintsugi* izeneko arte japoniarra, hautsitako zeramikazko piezak urre-hautsez konpontzen dituena, pieza bakoitzari balio erantsia ematen dioten orbain horiek aintzat hartzeko.

Aintzat hartzeko indarkeria matxistari biziraun dioten emakumeek ageriko orbainak dituztela, ala ez, eta entzun beharreko istorioak kontatzen dituztela. Indarkeria matxistak desagerrarazteko, entzun egin behar dugu, sinetsi egin behar dugu. Gizarte gisa, antolatuta egon ala ez, urre-hautsaren parte izan behar dugu, gertatutakoa neurri batean erreparatzeko eta balio erantsia emateko, eta berriro gerta ez dadin mobilizatu eta jarduteko.

Ideia horretatik sortu zen Kintsugi, 2024ko otsailaren 24an: Indarkeria matxistei biziraun dieten emakumeen erreparazio-ekitaldi sinbolikoa.

LANKIDETZA

KOLONBIA

Giza Eskubideen aldeko antolakundeak bat datoz: Nahiz eta Kolonbiako Estatuak defendatzaileak babesteko larrialdi-neurriak hartu dituen, indarkeria etengabea da eta giza eskubideak defendatzeko espazioetan oztopo handiak daude oraindik ere. Humans Right Wacht-en arabera, arazo orokortua da genero-indarkeria, talde armatuek eragindakoa barne. Justiziarako sarbidea eskasa da oraindik ere; genero-indarkeriako delituen erantzuleek oso gutxitan erantzuten dute egindakoagatik.

Sexu-aniztasunari dagokionez aurrerapauso aipagarriak egin dira, hala nola lurralde-erakundeetan politika publikoak onartzea tokiko gobernuek pertsona anitzen eskubideekin dituzten konpromisoak gauzatzeko; eta Estatistikako Administrazio Sail Nazionalak (Departamento Administrativo Nacional de Estadística) sexu- eta genero-aniztasunari buruzko inkesta bat diseinatzea LGBTIQ+ pertsonen bizi-esperientziak eta diskriminazio-pertzepzioak identifikatzeko. Edonola ere, Defensoría del Pueblo erakundearen arabera, trans pertsonek bere eskubideen aurkako ekintza oldarkorrak jasaten dituzte oraindik ere; gutxienez 200 kasu dokumentatu dituzte. Brasilen atzetik, Kolonbia da LGTBIQ+ populazioaren aurkako homizidio gehien izan zituen Latinoamerikako herrialdea. https://www.elespectador.com/justicia-inclusiva/en-2023-cerca-de-200-personas-trans-han-sido-victimas-de-violencia-por-prejuicio/ / https://caribeafirmativo.lgbt/2023-un-ano-en-el-que-nos-esforzamos-por-mejorar-las-condiciones-de-vida-digna-de-las-personas-lgbtiq/

Otsailean, Gorte Konstituzionalak abortua despenalizatu zuen, inguruabar guztietan, haurdunaldiaren 24. astera arte; epealdi horren ondoren ere, abortatzeko eskubidea mantendu zuen bortxaketa, haurdunaldi ez-bideragarria edo haurdunaren bizitza edo osasuna arriskuan dagoen kasuetan. Halaber, Gorteak genero ez-binarioaren adierazlea onartu zuen otsailean, eta, ondorioz, auzitegi goren edo konstituzional batek horri buruz eskualdean emandako lehen epaia izan zen. https://www.hrw.org/es/world-report/2023/country-chapters/colombia#ac92b7

Herri indigenak eta afrikarren ondorengoak, bereziki Cauca iparraldekoak, indarkeriaren biktima dira oraindik ere. Gobernuaren bake-elkarrizketetan ahaleginak egin ziren arren —Erabateko Bakearen politikaren pean, ez errepikatzeko berme gisa—, 2023an 100 pertsona inguru hil zituzten, 110 desplazatu egon ziren, 175 pertsona derrigorrean errekrutatu zituzten, eta Cauca departamenduko herri indigenek 729 kaltetik gora jasan zituztela zenbatu zen. Testuinguru horretan, antolakunde indigenek oinarrizko eskubideen urraketa sistematikoa salatzen jarraitzen dute, baita bizitza eta integritatea kaltetzen eta Kolonbiako mugimendu indigena desegonkortzen ari direla ere; bereziki, herri indigenen sarraski fisiko eta kulturalaren bidez, Nasa herriarena batez ere.

CAUCA ESKUALDEKO KONTSEILU INDIGENA

Giza eskubideak

Bizitzaren eta Ama Lurraren Defentsan Caucako Herri Indigenen gaitasunak indartzeko prozesuan —arreta jarriz emakume indigenen parte-hartze politikoan eta lurralde-gorputz ardatzaren zaintzan, babestu eta defendatu beharreko lehen lurralde gisa—, hainbat ekintza gauzatu ziren: autobabes-ekintzak herri indigenen mundu-ikuskeratik abiatuta, komunitateei prestakuntza eskaintzearen bidez Emakumeen eta Guardia Indigenen prozesuak indartuta; lurralde-kontrolak; eta talde armatu ilegalek errekrutatzeko arriskuan zeuden lurraldeetako haurrei arreta emateko ekintza-planak.

Mugarik Gabek, Arabako Funtsaren baliabideak mobilizatu zituen 2023an, CRICen “Tejido de la Vida – Derechos Humanos” ekimenaren bitartez 22 familia baino gehiagoren premia humanitarioei erantzuteko. Izan ere, maiatzean, Pioya babeslekuko Los Robles-en, Caldono udalerrian eta Jambaló babeslekuko Solapan, Cauca departamenduaren iparraldean, talde armatuen arteko liskarrak egon ziren, biztanleria guztia desplazatzera behartuz.

Programa Mujer

CRICen Programa Mujer delakoak, “Tejiendo redes por la convivencia sin violencia contra las mujeres en los pueblos indígenas del Cauca” proiektuaren bitartez, Emakume Indigenen CRIC II. Goi-bilera antolatu zuen martxoaren 6, 7 eta 8an. Bertan, 2.000 emakume inguruk, CRICen kongresuan eztabaidatu ziren proposamenak aztertu eta hausnartu zituzten. Mugarik Gabek goi-bilera horretan parte hartu zuen, ponentzia baten bidez, zeinak nabarmendu egin zuen indarkeria matxisten kontrako borrokaren eta sendatze-prozesuen, indarkeriaren erreparazioaren eta zaintzaren aldeko konpromisoaren bidean MGk eta CRICek urratutako prozesu luzea. Era berean, irailean, Emakumeen Asanblada egin zen.

Ekainean, Programa Mujer programako Nelly eta Imelda *mayorak* Euskal Herrira etorri ziren. Araban zenbait jarduera egin zituzten; emakumeen mutilazio genitalari buruzko truke tematikoetan parte hartu zuten Flor de África elkarteko Fatima Djarrarekin; eta ikuspegi dekolonialeko sexu-aniztasunari eta generoari buruzkoetan, Ayllu kolektiboko Yos Piñazekin eta Ikusgune sexu-aniztasunaren behatokiarekin.

CAUCA IPARRALDEKO KABILDO INDIGENEN ELKARTEA – CXHAB WALA KIWE

Lurraldean gertatutako lurralde-desorekak erregistratu, ikusarazi eta salatu dira, Madeja taldeak aldizka argitaratzen dituen giza eskubideei buruzko buletinen bidez.

Kiwe thegnas edo guardia indigenak diziplina anitzeko lantalde bat du. Lantalde hori *mayora* deituriko pertsona jakintsu espiritual batek, gizarte-langile batek eta psikologo batek osatzen dute, eta kiwe thegnas-ei (Guardia Indigena) laguntza integrala ematen diete. Adingabeei eta haien familiei arreta psikokulturala, aterpea eta laguntza ematen jarraitu da, “Recomponiendo el Camino de Vuelta a Casa” izeneko estrategiarekin bat eginez.

Eraikin bat erosi zen, gaur egun Casa Refugio del Saber y la Vida Wala Kiwe izeneko etxea dena. Etxe horretan, arriskuan dauden Kiwe Thegnasen eta adingabeen kontrako mehatxu, errekrutatze eta beste gertaera biktimizatzaile batzuei erantzuten laguntzeaz gain, prestakuntza-eskolak antolatu eta ekoizpen-proiektu kolektiboak inplementatzen dira.

CORPORACIÓN MUJERES QUE CREAN KOLONBIA

2023an, “Siempre vivas por un activismo saludable” izeneko prozesua amaitu zen, hiru urtez inplementatu ondoren. Hasieratik, liderren, giza eskubideen defendatzaileen, GKE-etako profe-

sionalen, erakunde publikoen eta giza eskubideak defendatzen dituzten antolakundeen ahalduntzearen eta giza eskubideak gauzatzearen alde egin du, haien gaitasun indibidualak eta antolakuntzari dagozkionak indartzeko, hala nola autozaintza, autobabesa, elkar zaintza eta zaintza kolektiboa, eta erantzun eta berme legal eta instituzionala.

Aliantzak bultzatzen ditu hiriko emakumeen, antolakundeen eta erakundeen arteko zaintza feminista sustatzeko. Horretarako giza eskubideen defendatzaileen arteko truke-prozesuak eta ekintza biderkatzaileak baliatzen ditu, arriskuei eta higadurari aurre egiteko eguneroko metodologien bidez; bost antolakundetan eta erakunde publiko batean zaintza-agendak eratu ditu; eta autozaintzaren eta elkar-zaintzaren inguruko proposamenak eta ekintzak antolatu ditu liderrentzako arriskutsuena den Kolonbiako lurraldean. Esperientzia politikoa, pedagogikoa, metodologikoa eta bizipenezkoa da, eta dokumentatuta dago CMQC eta MGren webguneetan estekatutako hainbat argitalpenetan.

“Ágora Virtual de las Mujeres para la prevención de violencias en la ciudad de Medellín” programak, Medellingo unibertsitate-testuingurutik, emakumeen aurkako indarkeriak desnaturalizatzen ditu eta zigor soziala ezartzen die. Horretarako, hainbat esperientzia eta metodologia baliatu zituzten unibertsitateetako ikasle, irakasle eta administrariek hobeto ulertzeko indarkeriak iraunarazten dituzten faktore sozialak eta nola eragiten duten dimentsio subjektiboan eta etorkizuneko lan-jardunean.

Pedagogia-, komunikazio- eta mobilizazio-prozesuei esker, erakundeen arteko artikulazioak ezarri ziren gobernu-erantzukizuneko titularrekin, unibertsitate-erakundeekin, beste GGKE batzuekin eta ikasleen, artisten eta gazteen kolektiboekin eta genero-batzorde instituzionalekin. Helburua zen indarkeriak prebenitzeko ekintza bateratuak sortzea unibertsitate-inguruneetatik eta horietan bertan, eta, horrela, haien tokia aitortzea hiriko erreferentzia-puntu politiko, sozial eta pedagogiko gisa, indarkerien prebentziorako.

Laburbilduz, Ágora Virtual programak beste lengoaia batzuk proposatu zituen indarkerien prebentzioaz hitz egiteko; lengoaia zaintzaileak, alaitasuna, lagunarteko gozamena eta hiriko emakume gazteen ahalduntzearen eta indarraren aitortza sustatzen dutenak.

“Violeta se Empodera y en las Redes no se Enreda” programak etapa berria abiatu zuen Medellingo neskatoen, neska gazteen eta emakumeen aurkako ingurune digitaletako genero-indarkeriak prebenitzeko. Sentsibilizazioa, parte-hartzea, mobilizazioa eta intzidentzia landu zuten antolakunde komunitarioekin, ikasle gazteekin, irakasleekin eta funtzionario publikoekin, informazio- eta komunikazio-teknologietan eskubideak aitortzea helburu, baita emakumeen bizitza eta gorputza errespetatzen dituzten irudikapen soziokulturalak sortzea ere, bakearen eta subiranotasunaren lurralde gisa.

Era osagarrian, nabigazio-bide batzuk garatzea proposatzen du, Ziberzaintzaren Agendak zabaltzeko: sentsibilizazio- eta indartze-kontzeptualeko espazioak; lengoaia artistiko eta komunikatiboak dituzten esplorazio-espazioak, bertan piezak, obrak eta gailuak sormenez garatzeko, zeintzuek mobilizaziorako eta intzidentziarako hausnarketak, galderak eta ezagutzak jasoko di-

tuzten, baita erabaki-hartzaileen aurrean eragiteko ekintzak ere.

Exekuzioaren bigarren urtean dago “Confluencia por el derecho a una vida libre de violencias para las mujeres y las niñas” ekimena. Medellin eta Barbosako agenda publikora ekarri ditu emakumeen bizitzako etapa guztietan eta eragile armatuen eztabaidaren eta lurralde-kontrolaren esparruan agertzen diren indarkeria fisikoak, sexualak eta feminizidioak, horiek aztertzeko eta lantzeko. Hala, ekimen horren bueltan bildu egiten dira emakumeak, emakumezko liderrak, 5 urtetik beherakoak hezteko eta babesteko erantzukizuna duten hezkuntza-eragileak, prebentzioan eta arretan eskumena duten erakundeetako udal-agintariak, biktimen antolakundeak eta trukeeta intzidentzia-ariketetan diharduten hezkuntza-erakundeetako langileak.

Egia, justizia, erreparazioa eta indarkeria matxisten biktimen oroimena berreskuratzeko proposamenen barruan, emakumeen gorputzetan eta bizitzetan arrastoak eta orbainak utzi dituzten indarkerien aurrean hausnarketa eta sorkuntza sendagarrirako topaketak sortu dira; horretarako, ehun-narratiba, laguntza psikosoziala eta psikoespirituala, arreta eta prebentzioa hobetzeko oztopoen dokumentazioa eta giza eskubideen urraketari buruzko txostenak baliatu dira, besteak beste.

NIKARAGUA

Nikaraguako egungo erregimen politikoari lotutako hitzak dira beldurra, errepresioa, indarkeria, erbestea eta inpunitatea. Nazio Batuen arabera, egungo gobernuaren eguneroko ekintzak giza eskubideen urraketa argiak dira: oposiziokoak direlako susmoa dagoen pertsonen jazarpena eta sistema judizialaren independentziarik eza, oso nabarmena dena (epaiketarik gabe agindutako espetxe-zigor luzeak, deportazioak, nazionalitatea arbitrarioki kentzea eta nikaraguarrei beren herrialdera itzultzea debekatzea).

2018az geroztik, itxi egin dituzte gizarte zibileko 3.394 antolakunde eta hamabi unibertsitate, eta horietako batzuk “talde kriminalak antolatzeko terrorismo-gune” kalifikatu dituzte.

https://news.un.org/es/story/2023/09/1524017 .

Nikaraguako emakumeak eta mugimendu feminista izan dira Ortegaren erregimenak gehien kaltetutakoak. Hala dio María Teresa Blandonek: “Emakume nikaraguar guztiak, baina, bereziki, pobreenak, erabili eta mespretxatu egin ditu Ortega-Murillo erregimenak”. Gogora dezagun 2022 eta 2023 artean 170 feministak bortxazko desplazamendua jasan zutela eta 46.000 pertsonak Costa Rican asiloa eskatu zutela.

https://www.divergentes.com/violadores-sexuales-sin-castigo-en-nicaragua/

Testuinguru horretan, Mugarik Gaberentzat lehentasunezkoa da espazio publikoetan eragitea eta beste modu batzuk bilatzea 25 urtetik gora kide izan dituen biztanleei laguntzeko.

AXAYACATL

2023an, emakumeen kontrako indarkeriari buruzko prestakuntza- eta sentsibilizazio-prozesuekin jarraitu zuen Axayacatlek, kultura heteropatriarkalaren deseraikuntza ardatz hartuta. Garrantzitsua izan da biderkatze-estrategia erabiltzea, ezagutzak herriko beste emakume batzuei helarazteko. Autolaguntza taldeei eta bikote barruko indarkeriari biziraun dioten emakumeekin egindako autozaintza-saioei esker, emakumeek autonomia emozional handiagoa eskuratu dute beren bizitzetan, eta babes-sareak ehundu dituzte.

San Frantzisko, Chacocente eta Las Flores eskualdeetan, nekazaritza- eta abeltzaintza-tailerren prestakuntza-saioak amaitu ziren, baita igeltserotza-modulua ere (Las Flores). Tailer horiek eragin positiboa izan dute emakumeen autonomia ekonomikoan.

Azkenik, Masayako departamentuko 20 kazetarik prestakuntza jaso zuten autoestimua eta GIBari eta bikote barruko indarkeriari buruz. Hala, ekarpena egin zen hedabideek emakumeen kontrako indarkeria arazo sozial eta kulturaltzat hartzeko, desnaturalizatu egin beharrekoa, eta estereotipoak eta birbiktimizazioa saihesteko.

letan gutxienez hiru obra egin dira lurzorua eta ura kontserbatzeko (ur-gordailuak, baso naturala leheneratzeko eremuak eta fruta-arbolak patioetan landatzea; eta energia-gordailuak, zurgaiak, udal-haztegitik datozenak eta komunitarioak). Genero-indarkeria prebenitzeko prestakuntza eskaini zaie 33 komunitatetako eskualde-batzordeetako genero-idazkaritzetako 204 kideri.

XOCHILT ACATL

2023an, 10 emakumek beren lurrak legeztatu dituzte; horri esker, haien ekoizpen-ekimenak hobetu dira, baita familien bizimodu duina eta elikagaien segurtasuna ere. Era berean, baso-artzaintza sistemarako eremuak ezarri dira eta ura errazago eskuratzeko sistemak eraiki dira, familiek erabiltzeko zein ekoizpen-jardueretarako.

28 komunitatetako 27 gizon-emakume komunitate-bideratzaile gisa trebatu ziren, Escuelas Sociales Comunitarias de Agua izeneko eskoletan ezagutzak biderkatzeko. Eskola horietan lantzen diren gai batzuei esker, gizonek beren jarrera sexistak eta matxistak zalantzan jartzen dituzte; emakumeen kasuan, gizon eta emakumeen arteko desparekotasunak zalantzan jartzen dituzte, ez bakarrik uraren erabilerarekin eta harekiko harremanarekin lotuta, baizik eta ingurune osoan, are uraren kudeaketan parte-hartze aktiboa eta proposamen bidezkoa izan dezaten ere.

“Programa de Participación Comunitaria en el Desarrollo Local” programak, prestakuntza eskaintzen jarraitzen du generoari, tokiko garapenari eta uraren kudeaketari buruz, eta gizarte- eta ingurumen-arloko eta emakumeen aurkako indarkeriari buruzko diagnostiko parte-hartzaileak eraikitzen. Gainera, biztanleriaren partze-

BOLIVIA

Azken urtean, munduak gero eta ahots gehiago entzun ditu krisi klimatikoaren larritasuna ukatzen. Eskuin muturreko posizioek diote bizitzen ari garen aldaketak ziklikoak direla, Lurrak jada horrelako aldaketak pasa dituela eta laster iraganeko “normaltasuna” berreskuratuko dugula. Beste ahots batzuek, krisia gogoz kontra onartuz, itsu-itsuan sinesten dute zientziak ekarriko dituela munduak behar dituen konponbideak.

Hala ere, Boliviakoa beste adibide bat da, frogatzen duena azken hamarkadetako krisia benetakoa dela eta larriagotzen ari dela, modu geldiezinean. *El estado del medio ambiente en Bolivia*

izeneko 2014ko txosten baten arabera, 2009. urterako aurkeztuak ziren eredu klimatikoen proiekzioak “Cambio Climático: Efectos, Impactos, Oportunidades y Desafíos para Bolivia” foroan; horien arabera, 2030erako, Boliviako Errege Mendilerroko glaziar gehienak desagertu, eta Titikaka aintzira murriztu egingo da, gutxienez bitan zatituta. Era berean, La Paz eta El Alto (2 milioi biztanle) hirietako metropoli-eremuan gero eta ur-eskasia handiagoa egoteak populazio-hazkundea murriztuko du eta ezegonkortasun soziala bultzatuko; goi-lautadako nekazaritza- eta abeltzaintza-ekoizpenak klima kaltegarriaren eragina jasango du, elikadura-segurtasun falta areagotuz; behe-lurren ekoizpen-potentziala asko murriztuko da haizearen abiadura, lehorteak eta uholdeak areagotzegatik eta lurzoruen degradazioagatik; haranen ekoizpen-eskaintza bideraezin egingo da kalte klimatikoen ondorioz; ekialdeko hirietan aldaketa eta murrizketa sakonak izango dira, etengabeko uholdeen eta kutsadura larriaren ondorioz. Labur esanda: egoera oso txarra da, eta zentzu askotan, dagoeneko geratzen ari da.

Batzuek esango dute ez argudiatzeko, egoera hori gertagaitza den hipotesia besterik ez dela. Hala ere, azken urteetan egiaztatu dugu bide horretan gaudela.

Egoera horren alde positiboa: herriek eta Boliviako Estatuak badituzte tresnak egoerari aurre egiteko. Konstituzioak irizpide zabalak jasotzen ditu ingurumenaren eta baliabide naturalen arloan. Honako hau ezartzen du estatuaren funtsezko helburu eta eginkizun gisa: “Baliabide naturalen aprobetxamendu arduratsua eta planifikatua sustatzea eta bermatzea, eta baliabide horien industrializazioa bultzatzea, ekoizpen-oinarria garatuz eta sendotuz dimentsio eta maila guztietan; baita ingurumenaren zaintza sustatzea ere, egungo eta etorkizuneko belaunaldien ongizaterako”. Gainera, herri indigenei dagokienez, honako hau adierazten du: “Estatuaren batasunaren esparruan eta Konstituzio honen arabera, nazio eta jatorrizko herri indigena nekazariek honako eskubide hauek dituzte: ingurumen osasuntsuan bizitzeko eskubidea, ekosistemen erabilera eta aprobetxamendu egokiaren bidez”.

Ez dago Konstituzioan, baina geroago jaso eta onartu zen Ama Lurraren Eskubideen Legea (Ley de Derechos de la Madre Tierra), zeina, Ekuadorko konstituzioarekin batera, funtsezko lege bihurtu baita krisi klimatikoaren aurkako borrokan aurrera egiteko, aitortzen baitu natura eskubideen subjektu politikoa dela.

Lege horiek eskaintzen dituzten aukeretatik hasita komunikazio propioa tresna estrategiko gisa erabiltzeraino Boliviako nekazarien jatorrizko herri indigenen eskubideak gauzatzeko, krisi klimatikoari aurre egiteko bidea ere urratzen da. Batasun Ituneko (Pacto de Unidad) antolakundeek —indigenen, nekazarien eta emakumeen konfederazioak— eta CEFREC eta CAIB antolakundeek premia argia dute. Bolivia aldatu egin da, kontinentea ere bai, eta krisi-egoera berriak zabaltzen ari dira. Mugarik Gabek, Boliviako antolakundeen eskutik, 2023an urratsak egiten jarraitu dugu eta 2024an ahaleginak areagotuko ditugu ekarpen kolektiboak egiten jarraitzeko bizi-baldintzak hobetzea eta eskubide guztiak gauzatzea helburu, beharrezkoa baita ere naturaren eskubideak aitortzea eta gauzatzea.

EL SALVADOR

2023a salbuespen-egoerak markatutako agintaldiaren azken urtea izan zen, 2022ko martxotik ezarritakoa, orduan hautsi baitzen bandekin adostutako ituna: presidentearen esku gogorra legitimatu da bizitzako alderdi guztietan, giza eskubide oinarrizkoenak urratu baititu.

Beldurraren politiken pean gobernatzearen bidez, Bukelek kaleetako indarkeria ezabatu du neurri batean, Zuzenbide Estatua dinamitatzea-

ren kontura; horrela, berme juridiko eta sozialak ezabatu ditu, Konstituzioa alde batera utzita, bigarren agintaldi bat ziurtatzeko.

Salbuespen-erregimena eta hainbat lege-erreforma onartu zirenetik, El Salvadorko agintariek giza eskubideen urraketa larriak egin dituzte sistematikoki.

Politika horren ondorioak izan dira milaka atxiloketa —gehienak arbitrarioak—, tratu txarrak eta torturak, prozesuaren urraketa nabarmenak, bortxazko desagerpenak eta Estatuaren zaintzapean zeuden 200 pertsonatik gora hiltzea.

Salbuespen-erregimenak hainbat segurtasun--neurri barne hartzen ditu, gehiegizko inpaktua dutenak pobrezia-egoeran bizi diren pertsonengan. De facto hartutako neurri horiek eremu pobretuenetan bizi diren pertsonak kriminalizatzen dituzte, hain zuzen ere historikoki banden erasoak jasan dituzten horiek.

Milaka familiak kalte ekonomiko larriak jasan dituzte, etxeko ekonomiaren hornitzailea zen pertsona bahitu dutelako edota gastu gehigarriak izan dituztelako, bai senideen errugabetasuna egiaztatzeko, bai prozesu penalean defentsa-eskubidea erabiltzeko, bai espetxeetan dituzten senideen ongizatea eta osasuna bermatzen saiatzeko.

Mugimendu feministari dagokionez, 2023an borroka feminista izan zen nagusi, eskakizun eta proposamen indartsuekin, El Salvadorreko eta eskualdeko testuingurua zaila zen garaian.

Hala eta guztiz ere, Beatriz kasuaren bidez abortu legala lortzeko borroka entzun zen Giza Eskubideen Auzitegi Interamerikarrean, eta Latinoamerika eta Karibeko 15. Topaketa Feminista El Salvadorren izan zen.

Mugarik Gabek topaketan parte hartu zuen. Entzute aktiborako eta elkar babesteko gunea izan zen, atzerakada autoritarioen eta errepresioaren aurrean. Bertan, emakumeen eta sexu-genero disidentzien giza eskubideen egoera salatu zen. Halaber, gorroto-mota desberdinei eta kapitalismoak, fundamentalismoek eta faxismoek komunitate eta lurraldeak arpilatzeari aurre egiten dietenei babesa adierazi zitzaien.

Era berean, hainbat borrokarekin elkartasuna adierazi zen, hala nola Palestinako eta Nikaraguako emakumeen egoerari, baita sistema arrazista eta patriarkalei aurre egiten dieten emakume indigena eta afrikarren ondorengoei ere.

LA COLECTIVA FEMINISTA PARA EL DESARROLLO LOCAL

Colectiva antolakundeak askotariko lana sustatzen du, hainbat eremu geografikotan.

Alde batetik, San Salvadorren, emakumeentzako indarkeriarik gabeko udalerri seguruak eta unibertsitate-hiriak sustatzen ditu, feministen, udal-funtzionarioen eta unibertsitateko langileen arteko ekintza koordinatuen bidez.

Lantzen dute beste lan-ildoetako bat da egia, justizia eta erreparazioa erraztea indarkeria matxisten biktima diren edo biziraun dioten emakumeei eta sexu- genero disidenteei, eskubide-urraketak jasan baitituzte.

Intzidentzia-estrategien artean, honako hauek ezarri dira: zerbitzuak hobetzeko ildoak, indarkeriarik gabeko bizitzak bizitzeko eskubidea gauzatzeko eta babes integralerako artikulazio-proposamenak ikuspegi feministatik, sare komunitarioak eta babes kolektiboko ekimenak babestea eta informazioa zabalpen eta salaketarako komunikazio-lana.

Mendebaldean, Santa Ana, Ahuachapan eta Sonsonate departamenduetan, giza eskubideen defentsan eta sustapenean lan egiten ari dira, bereziki emakumeen, gazteen eta LGTBIQ komunitateekin.

Sare feministak, giza eskubideen emakume defendatzaileak eta neska gazte antolatuak indartzeko lan egiten ari da, baita antolakundeen elkarrizketarako eta eragin politikorako gaitasunak areagotzeko ere, proposamen feministen bidez tokiko, estatuko eta nazioarteko eragin-guneetan aldaketa sozialak, kulturalak, ingurumenari lotutakoak eta ekonomikoak sustatzeko.

LAS DIGNAS

Las Dignas kolektiboarekin batera, antolatutako emakume, neska gazte eta lesbianen ekintza kolektiboa indartzen laguntzen jarraitzen dugu, El Salvadorren indarkeria sozialik eta genero-indarkeriarik gabe bizi daitezen.

Hainbat eremu estrategikotan ari gara lanean, hala nola Red de Mujeres por la Igualdad y una Vida Libre de Violencia sarean kolektiboak artikulatzen, antolatzeko, eragiteko eta eskubideen defentsarako dituzten gaitasunak indartuz, eta kalte ekonomiko eta sozialen eta ingurumen-kalteen aurrean erresilientzia eta erresistentzia hobetuz.

Halaber, intzidentzia eta salaketa lehenetsi dira, herrialdeko testuinguruan nagusi diren politika publiko errepresiboei, espazio demokratikoen itxierari eta eskubideen defendatzaileen kriminalizazioari aurre egiteko.

Las Dignas kolektiboa, horrez gain, lan handia egiten ari da hainbat departamendutan. Ekonomia feminista sustatzen ari dira agenda sozial eta politikoan, zaintzen ekonomiaren eta ekofeminismoaren ikuspegitik, udal-politika publikoetan genero-ikuspegia eta zaintzen ekonomia txertatuz; halaber, emakumeek diru-sarrera ez-tradizionalak sortzeko ekimenak prestatzen eta abian jartzen ari dira.

GUATEMALA

Guatemala krisi politiko handi batean murgildu da, erakunde publikoak ahultzearen eta justiziaren independentziaren aurkako erasoen ondorioz eta ustelen arteko adostasunak eraginda.

Consuelo Porras Ministerio Publikoko fiskal nagusiak, gobernu-erakundeak kooptatu dituen egituran dagoenak, Claudia Paz eta Thelma Aldana aurreko kargudunek ustelkeriaren aurka egindako lana suntsitzen jarraitu du. Gainera, iruzur bidez berrautatu zuten.

Gero eta errepresio handiagoa dago Guatemalan. OHCHR-ren datuen arabera, 2022an giza eskubideen defendatzaileen aurkako 156 eraso eta 4 erailketa izan ziren. Alegia, aurreko urtearen aldean % 71,43ko igoera egon zen. Zenbait kasutan, agintari indigenen aurkako erasoak enpresa pribatuei egotzi zitzaizkien, batez ere palmondoei, hidroelektrikoei eta meatzaritzari lotutako enpresei.

Martxoan abiatu zen 2023ko hauteskunde kanpaina Errepublikako presidentea eta presidenteordea, alkateak eta diputatuak hautatzeko. Ordutik hurrengo urteko urtarrilera arte (karguaz jabetzea), hauteskunde-iruzur saiakera ugari izan dira: hiru presidentegaik jarraitzeari uko egin zioten eta ahalegin judizial ugari egin ziren hauteskundeetako emaitzak baliogabetzeko. Hala ere, azkenean Bernardo Arevalo eta Karin Herrera izan ziren garaile, baina, hala ere, herrialdea estatu kolpe tekniko batean murgildu zen hainbat hilabetez, betidanik herrialdea menperatu duten botereen eraginez.

UKU'X B'E

Uku'x b'e elkarteak lanean darrai antolakunde eta komunitate indigenek beren eskubideak defendatzeko gaitasunak indartzeko. 2023an, zehazki, Cunen, Santa Cruz del Quicheko Alkatetza indigena, Ch'ilam Balam eta Uspantaneko antolakundeekin lan egin du.

Antolakunde horiek indartzeko, emakumeen parte-hartze aktiboa indartu behar da. Hala, emakume gazteei prestakuntza eman zaie, saio politiko eta teknikoen bidez, komunikatzaile gaitasunak indartzeko eta komunitateen errealitatearen analisi kritikoa egin dezaten. Eskualde arteko bi mintegi ere antolatu dira, emakumeek aktiboki parte hartu dute. Bertan, sistema patriarkala aztertu da, eta antolakunde bakoitzak egiten dituen ekintzetatik hainbat indarkeria mota nola murriztu analizatu da. Analisi horren ondorioz, ekintza komunitario eta publikoak egin dituzte emakumeen aurkako indarkeria murrizteko bidean, baita ondasun naturalak zaintzeko eta gazteen parte-hartze aktiboa sustatzeko ere.

Uk'ux B'e elkarteak koordinatzen eta artikulatzen jardun du maila nazionaleko eta Abya Yalako beste antolakunde batzuekin batera (Clacpi, Alforja, Waqib' Kej, Colectiva Ixpop, Cumbre de pueblos indígenas), herri eta komunitate indigenen agenda koordinatua bultzatzeko. Aldi berean, 7 telebista-programa egin dira giza eskubideen defentsarako (herriak, emakumeak eta natura).

Garrantzi handiko beste jarduera bat izan da defendatzaile kriminalizatuak babesten jarraitzea, hainbat ekimenen bidez: osatze-topaketak, haien familientzako laguntza ekonomikoa, aholkularitza juridikoa eta arreta psikosoziala. Horixe izan da Alaskako (Totonicapan) sarraskiko zazpi familien kasua.

CANICAS

2023an elkarlanean hasi gara Canicas antolakundearekin, komunikazio alternatiboko bi proiekturen egitura administratiboa baita: *Prensa Comunitaria* eta *Ruda Mujeres + territorio*.

Lehenbiziko ekintzak izan ziren kazetari eta korrespontsal feministen sarea zabaltzea, kazetaritza- eta hausnarketa-piezak garatzeko eta horren bidez aniztasun- eta feminismo-gaiak posiziona-

tzen jarraitzeko, gero eta kriminalizazio handiagoko testuinguruan; eta adierazpen-askatasuna gauzatzeko espazioa ixtea. Proiektuak lagundu egin zuen *Ruda Mujeres + territorio* lantaldearen gaitasunak indartzen. Halaber, sare sozialetako eta Interneteko erabiltzaileei zuzendutako komunikazio-kanpaina iraunkorra areagotu zen, zeinak helburu zuen kultura patriarkal, matxista eta homofoboaren eta emakumeen eta LGTBIQ+ biztanleriaren eskubideak ukatzearen formak eta ondorioak ulertzea.

Adierazpen askatasuna mugatu egin da Guatemalan, bereziki giza eskubideak defendatzen dituzten kazetariena; are gehiago egungo testuinguruan, non kazetariek erasoak jasan dituzten ustelkeria salatzen zituzten kasuei buruzko ikerketak argitaratu dituztenean. Egoeran horren aurrean, CANICASek hainbat segurtasun-estrategia diseinatu behar izan ditu adierazpen-askatasunaren inguruko erronkei aurre egiteko.

ASECSA

ASECSArekin batera, lurralde-antolakundeak indartzen ari gara prestakuntza-eskolaren bidez, gaitasunak eta trebetasunak areagotzeko eta giza eskubideak urratzen dituzten erauzketa-enpresei erresistentzia egiteko. Prozesu horretan, berrikuntza gisa, elikadura-burujabetzarako prozesuak dituzten eskola komunitarioak batu dira, familia-baratze agroekologikoak dituztenak, nekazarien arteko metodologia aplikatuta (*Metodología Campesino a Campesino*).

Komunitateetako kasu espezifikoei arreta eta orientabidea emateko, aholkularitza tekniko-politikoak eskaini dira lurrari, urari edo eskubide-urraketei buruzko hainbat arazori buruz. Hala, bi komunitateri lagun egin zaie, eta bertako liderrei laguntza legala eskaini zaie beren ideia politikoengatik jazartzen baitzituzten. Era berean, lurralde-monitorizazioko prozesu bat ezartzen ari da, giza eskubideen aurkako gertaerak eta/edo bidegabekeriak erregistratzeko.

ASECSA, erauzketa-industriek kaltetutako komunitateetan osasun komunitariorako eskubidearen defentsan duen estrategia politikoa eta antolakuntza- eta intzidentzia-estrategiari jarraituta, osasun arloko 10 antolakunde komunitario eta emaginen mugimendu nazionala indartzen hasi da laguntza teknikoaren eta intzidentzia-planen bidez. Lehen urrats gisa, hainbat topaketa antolatzeaz gain, ikerketa-guneak eratu dira erauzketa-industrien eraginpean dauden komunitateen osasunerako eskubidearen urraketak azaltzeko.

2023an elkarlanean jarraitu dugu Red interterritorial de Mujeres sarearekin batera, zeintzuek sustatu egiten dituzten genero-desparekotasunak eraldatzeko eta emakumeen aurkako indarkeria prebenitzeko eta salatzeko mekanismoak.

PARTE-HARTZEA SARE ETA PLATAFORMETAN

KAPITALARI PLANTO

EHk Kapitalari Planto ekimenak bultzatuta, otsailean legez besteko proposamen bat aurkeztu zen EAEko legebiltzarrean EH Bilduren eta Elkarrekin Podemosen eskutik, Enpresa Transnazionalen eta Giza Eskubideen Euskal Zentroa sortzeko, baina ez zen onartu. Ekimena 90 antolakunde baino gehiagok babestu zuten, arlo sindikal, feminista, ekologista eta internazionalistakoek eta ekonomia sozialaren ingurukoek. Haren helburua kontrol-zentro publiko bat sortzea zen, enpresa handien inpunitatearen aurkako mekanismo gisa, bai nazioarteko merkatuetan jarduten duten euskal enpresentzat, bai EHn lurreratzen diren kanpoko kapitaleko enpresentzat.

Hauteskunde-kanpainaren esparruan, manifestu bat adostu zen: *Bizkaia Eraldatzen: por un cambio urgente y profundo en el modelo económico en Bizkaia*. Ikuspegi ekologista eta feminista batetik eredu ekonomiko eutsiezina salatzen zuen, eta atxikimendu-kanpaina bat egin zen.

Maiatzaren 23tik 25era, Munduko Bankuak Euskal Herrian egin zuen klima aldaketaren aurkako mundu mailako goi-bilera. EHk Kapitalari Planto, Eskubide Sozialen Gutuna eta Jauzi Ekosoziala ekimenek goi-bilera salatzeko kale-ekintzak eta manifestazio bat antolatu genituen, antolatzaileak kolapsora garamatzaten erakunde eta arduradunak baitziren, eta eredu horren premiazko eraldaketa aldarrikatu genuen.

Urrian, Entrepueblos elkartearen eskutik, Ekuadorko Si Al Yasuní kanpainako bi kide izan genituen, "Yasunicemos el Mundo" birako protagonistak. Haiekin batera, euskal mugimendu ekologistako kideekin elkartrukerako gune bat izan genuen. Hitzaldi publiko bat ere antolatu genuen, Yasuní lurraldea salbatzeko kanpaina ezagutarazteko, zeinak petrolioa ez erauztearen aldeko herri-kontsultan babesa lortu baitzuen.

SARETUZ

Kontsumo kontziente eta arduratsuaren aldeko Donostiako Saretuz plataformari dagokionez, aipatzekoa da "Saretuz Plazan 2023" kale-ekintza; *Kontsumo arduratsua MODAn dago* lelopean, modaren industriaren inpaktua ikusarazi zen. Ekimena urriaren 22an egin zen, Donostiako Alderdi Eder parkean, eta arrakasta handia izan zuen. Zero Pobrezia plataformarekin koordinatuta, kontsumitzaileak arazo horren inguruan kontzientziatzea eta mobilizatzea zen helburua,

eta hirian dauden benetako alternatibei buruzko informazio praktikoa eskaintzea. Funtsean, jardunaldi dinamikoa izan zen, eta hainbat espazio antolatu ziren (arropa trukatzeko gunea, tuneo-gunea, marrazketa-tailerra, *speakers corner,* etab.) modaren kontsumo arduratsuari buruz parte hartu eta hausnartzeko.

Apirilean, Miramar jauregian, Biba Ardoak elkarteak antolatutako tokiko ardo eta ardo ekologikoaren azokan postua jarri zuen Saretuz elkarteak, eta bertan egon ginen Mugarik Gabe elkartetik. Halaber, urte osoan zehar Sarea koordinatzeko bileretan parte hartu dugu.

ERAGOZPEN FISKALERAKO KANPAINA

Eragozpen Fiskalerako Kanpainaren bidez, salatzen da gure zergak partida bidegabeetara bideratzen direla, hala nola gastu militarrera, eta dirua proiektu eraldatzaileetarako bideratzea bultzatzen da. Honako eragileek parte hartu dute: Argitan, Armiarma, AuzoanBizi, AZET Etxebizitza Sindikatua, BATU Elkarlaguntza Sarea, CNT Bilbao, Ekologistak Martxan, Elkar Laguntza Sarea Galdakao, ESK, Finantzaz Haratago, JauziEkoSoziala, Irola Irratia, ISF Euskadi, Kakitzat, KEM-MOC, Lumaltik Herriak, Mugarik Gabe, Mundubat, Setem Hego Haizea, REAS, Ongi Etorri Errefuxiatuak, Posada de los Abrazos, Zehar-Errefuxiatuekin.

EUSKAL HERRIKO EMAKUMEEN MUNDU MARTXA

2023an, EHEMMk nagusiki bi ekintza antolatu zituen: “Rana plaza gogoan” ekimena apirilaren 24an, Bangladesheko Rana Plazako dorreak erori zirenetik 10 urte pasa zirela gogoratzeko, baldintza erabat jasangaitzetan lan egiten zuten mila

emakume baino gehiago hil baitziren. Esparru horretan mahai-inguru bat antolatu genuen, gerraren eta mugen inguruko industriak salatzeko eta elkartasun feminista bideratzeko, eta salaketa-ekintza bat egin genuen.

Bigarren ekintza zaintza-lanari buruzko hausnarketa izan da; beste leku batzuetan garatutako eredu publiko eta komunitarioak ezagutu dira, Euskal Herrian garatu daitezkeen proposamenak irudikatzeko. Hala, Garaion espazioan (Ozaeta), EHko Eskubide Sozialen Kartak antolatutako Su Txikien Itsasoa hausnarketa jardunaldian parte hartu genuen. Bertan, EHEMMtik, zehazki, ekarpena egin genion zaintzari buruzko ardatzari.

EUSKADIKO GGKE-EN KOORDINAKUNDEA

Sare-lanaren aldeko apustu gisa, Koordinakundean parte hartzen dugu sektoreko beste antolakunde batzuekin batera, euskal lankidetzari buruzko alderdiez hausnartzeko, ikasteko eta eragiteko. Hainbat espazio eta lantaldetan parte hartzen jarraitzen dugu: eragin politikoa, generoa, hezkuntza, Erdialdeko Amerikako lantaldea, lurralde-asanbladak eta asanblada orokorrak.

BILBO FEMINISTA SARETZEN

Bilbo Feminista Saretzen ekimenean parte hartzen jarraitzen dugu. Bilboko kolektibo feministak biltzen ditu ekimenak, eta zabalik dago gure hirian ere agenda feminista txertatzearen alde egiten duten beste antolakunde eta norbanakoek parte har dezaten.

Beste urte batzuetan bezala, plataforma horren funtzionamenduaren ardatza manifestazio feminista nagusien antolaketa da: martxoaren 8a (Emakumeen Nazioarteko Eguna), apirilaren 26a

(Ikusgarritasun Lesbikoaren Eguna), eta azaroaren 25a (Indarkeria Matxisten Kontrako Eguna).

2023an, mobilizazio guztietan oso presente egon da zaintza-sistema publiko eta komunitario baten eskakizuna, azaroaren 30eko zaintza-grebaren gertutasunagatik eta garrantziagatik. Hala, martxoaren 8an Bilboko kaleak okupatu genituen *Se os acabó el negocio de los cuidados: feminismoa da alternatiba* lelopean.

Apirilaren 26an, aldarrikapen politikoaren leloa honakoa izan zen: *Lesbianismoa ekimen politikoa da! Fuimos, somos y seremos*. Hainbat ekintza antolatu ziren, hala nola deriba feminista, lesbopoesia mugimenduan, tailerrak, musika eta festa.

Azaroaren 25ean, Indarkeria Matxisten Kontrako Nazioarteko Egunean, zoritxarrez ohikoa den indarkeriarik gabe bizitzeko aldarrikapenari batu egin zitzaion Palestinako genozidioaren aipamena. Gainera, orduko hartan, edukien funtsezko elementua antolakuntza feministaren beharra izan zen, indarkerien aurkako estrategia gako gisa: Vivas, libres y organizadas.

BIZITZAK ERDIGUNEAN

Nekez ahaztuko dugu 2023ko azaroaren 30a. Martxoaren 8ko manifestazio handien moduan, 2023an ere mugimendu feministak, EHko beste mugimendu sozial batzuekin batera, zaintza--sistema publiko eta komunitario baten aldeko lehen greba orokor feminista deitu zuen.

Ezaugarri berriak izan zituen grebak: greba-batzordeak auzo eta lantokietan, atxikitako 1.500 enpresa-batzordetik gora... 2019ko martxoaren 8ko grebak gogorarazten dizkiguten elementuak

izan zituen, orduko parte-hartze, aniztasun eta kolore handiagatik, betiere zaintzekin lotutako aldarrikapen politikoei lotuta: zerbitzu publikoen pribatizazioen aurka, zaintza-lanen merkantilizazioaren aurka, gizonek zaintza-erantzukizunak beren gain hartzeko eskakizuna, eta etxeko eta zaintza-lanetan dagoen arrazismoa eta klasismoa, beste askoren artean.

Hau ez da hemen amaitzen. Beste zaintza eredu bat eraikitzeko exijitzen eta lan egiten jarraitzeko garaia da; herri eta hirietan aurkezten jarraituko dugun Herri Akordioa beste tresna bat da hori lortzeko bidean.

KOLONBIAKO MAHAIA

Kolonbiako Mahaian eragin politikoa eginez lanean jarraitu genuen 2023an. Espazio horren barruan hainbat eragile egituratzen gara,Kolonbian “Erabateko Bakearen” bidez bultzatzen ari den bake-prozesuan interesa dutenak:giza eskubideen aldeko erakundeetatik hasi eta Eusko Jaurlaritzako sailetaraino. Mugarik Gabe bezala hainbat ekintza egin ditugu espazio honen barruan. Besteak beste, 2023ko uztailean CRICeko komunero baten hilketaren aurrean komunikatu bat sinatzea bultzatu genuen, eta bestalde gune horren balorazioa prozesuan proposatu genuen aurrerantzean politiken koherentziaren ikuspegitik lan egitea.

2023an ONARTUTAKO PROIEKTUAK

ERAKUNDEA	PROIEKTUAREN IZENA	MGren BAZKIDEA	HERRIALDEA	PRIEKTUEN KOSTU TOTALA	ESKURATUTAKO DIRULAGUNTZA
Andoaingo Udala	Mitigando las secuelas causadas por las tormentas tropicales ETA-IOTA, en la salud nutricional y el saneamiento ambiental, en comunidades mayas q'eqchi' del norte de Guatemala.	ASECSA	Guatemala	39.809,75	9.000,00
Arrasateko Udala	WëtwëtFxi'zenx. Defender a quién defiende en los territorios indígenas del Norte del Cauca: Fortalecimiento del Sistema de Información de Derechos Humanos MADEJA.	ACIN	Colombia	5.000,00	5.000,00
Basauriko Udala	SiempreVivas; mujeres empoderadas por un activismo saludable en Medellín y el norte del Valle de Aburrá	MUJERES QUE CREAN	Kolonbia	40.000,00	40.000,00
Basauriko Udala	DEFENSORAS: salaketa eta babes sareak giza eskubideen defentsan	MUGARIK GABE	EuskalHerria	10.000,00	10.000,00
Bilboko Udala	Reparación de mujeres víctimas y sobrevivientes de violencias machistas	MUGARIK GABE	EuskalHerria	15.997,19	15.997,19
Bilboko Udala	Mujeres y Juventudes Diversas construyendo autonomía económica desde el feminismo	LAS DIGNAS	El Salvador	124.876,00	124.876,00
Donostiako Udala	BIZITZA JOKOAN III: Giza Eskubideak defendatzea krisi klimatikoari aurre egitea da	MUGARIK GABE	EuskalHerria	28.797,10	19.996,75
Donostiako Udala	Violeta se Empodera y en las Redes no se Enreda; se conecta con el cuidado de si y la exigibilidad de susderechos a una vida libre de violencias y a la paz	MUJERES QUE CREAN	Kolonbia	62.226,65	49.726,65
Galdakaoko Udala	Mitigando las secuelas causadas por las tormentas tropicales ETA-IOTA, en la salud nutricional y el saneamiento ambiental, en comunidades mayas q'eqchi' del norte de Guatemala.	ASECSA	Guatemala	2.894,70	2.894,70
Gasteizko Udala	Emergencia en el norte del Cauca (Colombia) por enfrentamientos armados	CRIC	Kolonbia	36.271,35	36.271,35
Gasteizko Udala	Estrategias de afrontamiento de las violencias machistas desde la juventud	MUGARIK GABE	EuskalHerria	14.762,00	12.461,84
Getxoko Udala	Bizitza Jokoan Getxon. Tierra, Vidas, Derechos	MUGARIK GABE	EuskalHerria	13.207,86	8.998,75
Hernaniko Udala	Hernanin Memoria Eraikiz	MUGARIK GABE	EuskalHerria	21.341,08	14.999,04
Hernaniko Udala	Construcción de nuevas narrativas desde el ejercicio del periodismo comunitario, indígena y feminista en Guatemala	CANICAS	Guatemala	62.790,33	49.949,34

MEMORIA 2023

Hondarribiko Udala	Fortalecimiento del periodismo comunitario indígena y feminista como referente de información sobre libertad de expresión y derechos cívicos y políticos desde los territorios	CANICAS	Guatemala	19.995,80	19.995,80
Irungo Udala	Violeta se Empodera y en las Redes no se Enreda; se conecta con el cuidado de si y la exigibilidad de susderechos a una vida libre de violencias y a la paz	MUJERES QUE CREAN	Kolonbia	18.750,00	14.253,74
Iurretako Udala	Soberanía alimentaria y autonomía de nuestros cuerpos para el cumplimiento de los Derechos Humanos como mujeres y el buen vivir en nuestros territorios.	SECTOR DE MUJERES	Guatemala	15.000,00	2.499,85
Zumarragako Udala	Mitigando las secuelas causadas por las tormentas tropicales ETA-IOTA, en la salud nutricional y el saneamiento ambiental, en comunidades mayas q'eqchi' del norte de Guatemala.	ASECSA	Guatemala	39.885,00	2.000,00
Arabako Foru Aldundia	Activandonos frente a las violencias machistas	MUGARIK GABE	EuskalHerria	9.548,00	9.548,00
Arabako Foru Aldundia	DEFENSORAS, entre la denuncia y el cuidado mutuo	MUGARIK GABE	EuskalHerria	14.493,38	11.594,70
Emakunde	Reparación de mujeres víctimas y sobrevivientes de violencias machistas	MUGARIK GABE	EuskalHerria	6.359,19	6.359,19
Emakunde	El derecho a la reparación desde las voces de las jóvenes	MUGARIK GABE	EuskalHerria	5.304,00	5.304,00
Eusko Jaurlaritza	BizitzaJokoan: Tierra, Vidas y Derechos	MUGARIK GABE	EuskalHerria	356.245,82	284.638,44
Eusko Jaurlaritza	Mujeres y organizaciones ejerciendo sus derechos comunicacionales y construyendo el buen vivir	UKUXBE	Guatemala	754.972,08	599.954,37
				1.718.527,28	**1.356.319,70**

KONTU-AUDITORIA

INFORME DE AUDITORÍA DE CUENTAS ANUALES DE PYMES SIN FINES LUCRATIVOS EMITIDO POR UN AUDITOR INDEPENDIENTE

A la Asamblea General de la Asociación Mugarik Gabe, por encargo de la Junta Directiva:

Opinión

Hemos auditado las cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos adjuntas de Mugarik Gabe, que comprenden el balance a 31 de diciembre de 2022, la cuenta de pérdidas y ganancias, y la memoria (todos ellos en formato PYMES sin fines lucrativos) correspondientes al ejercicio terminado en dicha fecha.

En nuestra opinión, las cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos adjuntas expresan, en todos los aspectos significativos, la imagen fiel del patrimonio y de la situación financiera de la Asociación a 31 de diciembre de 2022, así como de sus resultados correspondientes al ejercicio anual terminado en dicha fecha, de conformidad con el marco normativo de información financiera que resulta de aplicación (que se identifica en la nota 2 de la memoria de PYMES sin fines lucrativos) y, en particular, con los principios y criterios contables contenidos en el mismo.

Fundamento de la opinión

Hemos llevado a cabo nuestra auditoría de conformidad con la normativa reguladora de auditoría de cuentas vigente en España. Nuestras responsabilidades de acuerdo con dichas normas se describen más adelante en la sección Responsabilidades del auditor en relación con la auditoría de las cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos de nuestro informe.

Somos independientes de la Asociación de conformidad con los requerimientos de ética, incluidos los de independencia, que son aplicables a nuestra auditoría de las cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos en España según lo exigido por la normativa reguladora de la actividad de auditoría de cuentas. En este sentido, no hemos prestado servicios distintos a los de la auditoría de cuentas ni han concurrido situaciones o circunstancias que, de acuerdo con lo establecido en la citada normativa reguladora, hayan afectado a la necesaria independencia de modo que se haya visto comprometida.

Consideramos que la evidencia de auditoría que hemos obtenido proporciona una base suficiente y adecuada para nuestra opinión.

Aspectos más relevantes de la auditoría

Los aspectos más relevantes de la auditoría son aquellos que, según nuestro juicio profesional, han sido considerados como los riesgos de incorrección material más significativos en nuestra auditoría de las cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos del periodo actual. Estos riesgos han sido tratados en el contexto de nuestra auditoría de

MAZARREDO AUDITORES S.L. R.E.A. R.O.A.C. Nº S1643

las cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos en su conjunto, y en la formación de nuestra opinión sobre éstos, y no expresamos una opinión por separado sobre esos riesgos.

- Subvenciones, donaciones y legados imputados al excedente del ejercicio

Descripción:

La Entidad recibe subvenciones para diversos proyectos de cooperación de distintas entidades públicas y privadas.

De acuerdo con el marco normativo de información financiera que resulta de aplicación y tal y como se indica en la nota 4 de la memoria de PYMES sin fines lucrativos, las subvenciones, donaciones y legados no reintegrables se contabilizan inicialmente como ingresos directamente imputados al patrimonio neto, reconociéndose en la cuenta de pérdidas y ganancias como ingresos sobre una base sistemática y racional de forma correlacionada con los gastos derivados de la subvención, donación o legado.

Hemos considerado que la imputación a ingresos de las citadas ayudas supone un riesgo de nuestra auditoria, al tratarse de importes significativos para la Asociación, en tanto que la determinación del excedente del ejercicio depende en gran medida de este aspecto.

Nuestra respuesta:

Hemos conocido los controles que la Asociación tiene diseñados y realizado pruebas analíticas y de detalle para asegurarnos de que la imputación a ingresos de las distintas ayudas recibidas sea coherente y proporcional con el grado de ejecución durante el ejercicio de los gastos de cada expediente de ayuda.

Finalmente. Hemos evaluado si la información revelada en las cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos cumple con los requerimientos del marco normativo de información financiera aplicable.

Responsabilidad de la Junta Directiva en relación con las cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos

La Junta Directiva es responsable de formular las cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos adjuntas, de forma que expresen la imagen fiel del patrimonio, de la situación financiera y de los resultados de la Asociación, de conformidad con el marco normativo de información financiera aplicable a la entidad en España, y del control interno que consideren necesario para permitir la preparación de cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos libres de incorrección material, debida a fraude o error.

En la preparación de las cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos, la Junta Directiva es responsable de la valoración de la capacidad de la Asociación para continuar como empresa en funcionamiento, revelando, según corresponda, las cuestiones relacionadas con la empresa en funcionamiento y utilizando el principio contable de empresa en funcionamiento excepto si la Junta Directiva tienen intención de liquidar la Asociación o de cesar sus operaciones, o bien no exista otra alternativa realista.

MAZARREDO AUDITORES S.L. R.E.A. R.O.A.C. Nº 51643

Responsabilidades del auditor en relación con la auditoría de las cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos

Nuestros objetivos son obtener una seguridad razonable de que las cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos en su conjunto están libres de incorrección material, debida a fraude o error, y emitir un informe de auditoría que contiene nuestra opinión.

Seguridad razonable es un alto grado de seguridad, pero no garantiza que una auditoría realizada de conformidad con la normativa reguladora de auditoría vigente en España siempre detecte una incorrección material cuando existe. Las incorrecciones pueden deberse a fraude o error y se consideran materiales si, individualmente o de forma agregada, puede preverse razonablemente que influyan en las decisiones económicas que los usuarios toman basándose en las cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos.

En el Anexo I de este informe de auditoría se incluye una descripción más detallada de nuestras responsabilidades en relación con la auditoría de las cuentas anuales de PYMES sin fines lucrativos. Esta descripción que se encuentra en la página 5 es parte integrante de nuestro informe de auditoría.

MAZARREDO AUDITORES, S.L.

Inscrita en el Registro Oficial de Auditoría de Cuentas con el N.º S-1643

JORGE CABIA AGUSTÍN

Inscrito en el Registro Oficial de Auditoría de Cuentas con el N.º 20589

c/ San Vicente 8, Edificio Albia I, 10º, 48001 Bilbao (Bizkaia)

Bilbao, 26 de junio de 2023

ANEXO I

MUGARIK GABE

BALANCE DE PYMESFL AL CIERRE DEL EJERCICIO 2022 Y 2021

	ACTIVO	Nota	2022	2021
A)	ACTIVO NO CORRIENTE		110.835,52	37.377,48
I.	Inmovilizado intangible	(5)	119,32	-
III.	Inmovilizado material	(5)	19.673,11	32.896,04
IV.	Inversiones inmobiliarias	(5)	1.889,01	3.331,44
VI.	Inversiones financieras a largo plazo	(8)	89.154,08	1.150,00
B)	ACTIVO CORRIENTE		4.957.169,10	4.284.016,74
II.	Usuarios y otros deudores de la actividad propia	(6)	4.899,80	31.609,91
III.	Deudores comerciales y otras cuentas a cobrar		3.107.615,36	2.806.167,76
V.	Inversiones financieras a corto plazo	(8)	485.000,00	537.100,00
VI.	Periodificaciones a corto plazo		383,92	507,30
VII.	Efectivo y otros activos líquidos equivalentes		1.359.270,02	908.631,77
TG.	TOTAL ACTIVO		5.068.004,62	4.321.394,22

	PATRIMONIO NETO Y PASIVO	Nota	2022	2021
A)	PATRIMONIO NETO		5.023.890,37	4.295.153,24
A-1)	Fondos propios	(10)	884.078,12	982.453,48
I.	Fondo Social		25.280,53	25.280,53
1.	Fondo Social		25.280,53	25.280,53
II.	Reservas		957.172,95	967.830,37
IV.	Excedente del ejercicio		(98.375,36)	(10.657,42)
A-2)	Subvenciones, donaciones y legados recibidos	(13)	4.139.812,25	3.312.699,76
B)	PASIVO NO CORRIENTE		300,00	300,00
II.	Deudas a largo plazo	(9)	300,00	300,00
3.	Otras deudas a largo plazo		300,00	300,00
C)	PASIVO CORRIENTE		43.814,25	25.940,98
II.	Deudas a corto plazo	(9)	68,97	59,40
1.	Deudas con entidades de crédito		68,97	63,60
3.	Otras deudas a corto plazo		-	(4,20)
V.	Acreedores comerciales y otras cuentas a pagar		43.745,28	25.881,58
2.	Otros Acreedores		43.745,28	25.881,58
TG.	TOTAL PATRIMONIO NETO Y PASIVO		5.068.004,62	4.321.394,22

MAZARREDO AUDITORES S.L. R.E.A. - R.O.A.C. Nº 51643

ANEXO II

MUGARIK GABE

CUENTA DE RESULTADOS DE PYMESFL CORRESPONDIENTE AL EJERCICIO TERMINADO EL 31 DE DICIEMBRE DE 2022 Y 2021

		Nota	2022	2021
A	**EXCEDENTE DEL EJERCICIO**			
1.	**Ingresos de la actividad propia**	**(12)**	**65.844,88**	**50.312,00**
	a) Cuotas de asociados y afiliados		24.327,14	23.133,80
	c) Ingresos de promociones, patrocinadores y colaboraciones		9.295,15	5.934,00
	d) Subvenciones, donaciones y legados imputados a excedente del ejercicio		31.228,00	20.151,47
	f) Reintegro de ayudas y asignaicones		994,59	1.092,73
2.	**Ventas y otros ingresos ordinarios de la actividad mercantil**		**8.436,10**	**11.716,23**
	a) Ventas		50,10	42,00
	b) Prestaciones de servicios		8.386,00	11.674,23
3.	**Gastos por ayudas y otros**		**(2.002.364,75)**	**(2.401.822,04)**
	a) Ayudas monetarias	(12)	(1.998.574,36)	(2.349.926,82)
	d) Reintegro de subvenciones, donaciones y legados		(3.790,39)	(51.895,22)
6.	**Aprovisionamientos**		**(2.250,30)**	**-**
7.	**Otros ingresos de la actividad**		**26.314,76**	**11.850,92**
8.	**Gastos de personal**		**(448.180,06)**	**(430.288,97)**
9.	**Otros gastos de la actividad**		**(204.556,40)**	**(236.322,79)**
10.	**Amortización del inmovilizado**	**(5)**	**(15.675,33)**	**(15.821,06)**
11.	**Subvenciones, donaciones y legados de capital traspasados al excedente del ejercicio**	**(13)**	**2.475.657,12**	**2.997.992,19**
14.	**Otros resultados**	**(12)**	**276,12**	**1.457,31**
A.1)	**EXCEDENTE DE LA ACTIVIDAD (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10+11+12+13+14)**		**(96.497,86)**	**(10.926,21)**
15.	**Ingresos financieros**		**258,38**	**314,22**
16.	**Gastos financieros**		**(120,91)**	**(45,21)**
17.	**Variación de valor razonable en instrumentos financieros**		**(1.995,92)**	
18.	**Diferencias de cambio**		**(19,05)**	**(0,22)**
A.2)	**EXCEDENTE DE LAS OPERACIONES FINANCIERAS (14+15+16+17+18+19)**		**(1.877,50)**	**268,79**
A.3)	**EXCEDENTE ANTES DE IMPUESTOS (A.1+A.2)**		**(98.375,36)**	**(10.657,42)**
A.4)	**Variación del patrimonio neto reconocida en el excedente del ejercicio (A.3+19)**		**(98.375,36)**	**(10.657,42)**
B)	**Ingresos y gastos imputados directamente al patrimonio neto**			
1.	**Subvenciones recibidas**		**3.302.860,21**	**2.769.512,36**
2.	**Donaciones y legados recibidos**			
3.	**Otros ingresos y gastos**			
4.	**Efecto impositivo**			
B.1)	**Variación de patrimonio neto por ingresos y gastos reconocidos directamente en el patrimonio neto (1+2+3+4)**		**3.302.860,21**	**2.769.512,36**
C)	**Reclasificaciones al excente del ejercicio**			
1.	**Subvenciones recibidas**		**(2.475.747,72)**	**(3.001.181,72)**
2.	**Donaciones y legados recibidos**			
3.	**Otros ingresos y gastos**			
4.	**Efecto impositivo**			
C.1)	**Variación de patrimonio neto por reclasificaciones al excedente del ejercicio (1+2+3+4)**		**(2.475.747,72)**	**(3.001.181,72)**
D)	**Variaciones de patrimonio neto por ingresos y gastos imputados directamente en el patrimonio neto (B.1+C.1)**		**827.112,49**	**(231.669,36)**
E)	**Ajustes por cambios de criterio**			
F)	**Ajustes por errores**			
G)	**Variaciones en la dotación fundacional**			
H)	**Otras variaciones**			
I)	**RESULTADO TOTAL, VARIACIÓN DEL PATRIMONIO NETO EN EL EJERCICIO (A.4+D+E+F+G+H)**		**728.737,13**	**(242.326,78)**

MAZARREDO AUDITORES S.L. * R.E.A. R.O.A.C. Nº 51643

AUDITORIA SOZIALA

MUGARIK GABE BIHOTZA ERAKUSTEN DU

mugarik gabe

293 PERTSONA ERAKUNDEAN

%52 EMAKUMEAK
%48 GIZONAK
%0 NORTASUN EZ-BITARRAK

LANGILEAK 13
BOLUNTARIOAK 20
BAZKIDEAK 260

EKONOMIA SOZIAL ETA SOLIDARIOAREN AUDITORIA SOZIALA 2023

DIRU-SARRERAK 2,6M€
GASTUAK 2,7M€

EKITATEA

%83 EMAKUMEAK ERANTZUKIZUN POSTUETAN

***** GIZONEN ETA EMAKUMEEN ARTEKO SOLDATA-ARRAKALA
* Erakunde horretan, langileek ordainsari bera dute.

1 PLANTILLAREN SOLDATA-PROPORTZIOA

LANGILEEN ARTEAN SOLDATAK ZABALTZEA ✓

IRAUNKORTASUN EKOLOGIKOA

- INGURUMENA KUDEATZEKO SISTEMA ✓
- INGURUMEN-SENTSIBILIZAZIOA BARNE-MAILAN ✗
- INGURUMEN-ZABALKUNDEA KANPOAN ✓
- INGURUMEN-INPAKTUA MURRIZTEKO NEURRIAK ETA ZABALKUNDEA KANPOAN ✗
- ENERGIA % 100 BERRIZTAGARRIA ✓

LAN DUINA

- ARRETA EMOZIONALERAKO ETA ZAINTZARAKO ESPAZIOAK ✓
- LAN-HARREMANEN BARNE-ARAUDIA ✓
- KONTZILIAZIO-LEGEA HOBETZEN DUTEN NEURRIAK ✓

LANKIDETZA ETA INGURUNEAREKIKO KONPROMISOA

%30 EROSKETAK EKONOMIA SOZIAL ETA SOLIDARIOAREN BARRUAN

SEKTORE BERAREKIN LANKIDETZA, HURRENGOA PARTEKATUZ

- LOKALA ✓
- EZAGUTZA ✓
- KUDEAKETA ✓
- PROIEKTUAK ✓

FINANTZA ETIKOEKIN JARDUTEN DU ✓

ABERASTASUNAREN BIDEZKO BANAKETA

DIRU-ITURRIAK

MOZKINEN BANAKETA

*
* Ez dagokio, aurten ez delako etekinik izan

SUSTATZAILEAK
REAS EUSKADI
auditoria soziala REAS EUSKADI
reas red de redes de economía alternativa y solidaria

reaseuskadi.eus
reaseuskadi@reaseuskadi.eus
reas.red | www.mercadosocial.net

LAGUNTZAILEA

BATU ZAITEZ MUGARIK GABERA!!

PERTSONA ETA KOLEKTIBO ASKOK BABESTEN GAITUZTE ETA OSATZEN DUTE MUGARIK GABE.

ZU ERE IDENTIFIKATUTA SENTITZEN BAZARA EGITEN DUGUN LANAREKIN, EKONOMIKOKI BABESTERA GONBIDATZEN ZAITUGU.

EGIN ZAITEZ BAZKIDE ALDIZKAKO KUOTAREN BIDEZ, KOPURUA TXIKIA IZAN ARREN
Mundu bidezkoagoa, feministagoa eta iraunkorragoa eraikitzeko eguneroko lanean lagunduko gaituzu.

BABES GAITZAZU DOHAINTZA PUNTUAL BATEN BIDEZ
Proiektu zehatz bat babesteko.

Informa zaitez: www.mugarikgabe.org

www.mugarikgabe.org

mugarik gabe